

Marta K v í č a l o v á (Praha)

STUDENTSKÉ PŘEZDÍVKY UTVOŘENÉ Z OSOBNÍCH JMEN¹⁾

STUDENT NICKNAMES FORMED FROM PERSONAL NAMES

This paper discusses current student nicknames, especially nicknames that arose from personal names (first names and surnames) of persons who are called by the nickname. The relatively rich linguistic material (825 nicknames) was obtained by investigations carried out in Prague secondary schools. We used the form of simple questionnaires and structured discussions. We have tried to show current linguistic tendencies and diversity of student nicknames. The work was supported by the grant SVV 2013–267402.

Keywords

anthroponomastics, school nickname, personal name, surname, first name, secondary school

Přezdívky jsou jako neoficiální a stylisticky příznaková antroponyma velmi rozšířeným prvkem dětského a mládežnického slovníku, ale i slovníku dospělých. Tento příspěvek se zabývá současnými přezdívkami studentů pražských středních škol, konkrétně přezdívkami, které vznikly na základě osobních jmen (rodných jmen a příjmení) svých nositelů.

Vymezení termínu přezdívka v české lingvistické literatuře

Starší autoři²⁾ přezdívku definují jako neoficiální, často posměšné jméno používané „za zády“ pojmenovaných lidí a také Příruční slovník jazyka českého přezdívku charakterizuje jako „trvalé pojmenování dávané někomu nebo něčemu, obyčejně posměšně vedle běžného jména“.³⁾ Novější práce přezdívky nahlížejí obecněji. Encyklopedický slovník češtiny definuje přezdívku jako „neúřední, doplňkové vlastní jméno, které většinou charakterizuje osoby, místa nebo věci a vztahuje se k povolání, vlastnostem, původu atd. nositele jména. Může obsahovat pozitivní nebo negativní hodnocení. Přezdívky osob vznikají obměňováním rodných jmen a příjmení, podle vlastností fyzických, duševních, povahových a charakterových, podle zálib a koníčků, podle rodinné situace, podle různých oblíbených či známých osobností ze života kulturního či

¹⁾ Článek vznikl v rámci řešení projektu Specifický vysokoškolský výzkum 2013–267402 Kvalita ve vzdělávání a ve výchově.

²⁾ J. Beneš, *O českých příjmeních*, Praha 1962; J. Svoboda, *Staročeská osobní jména a naše příjmení*, Praha 1964.

³⁾ Příruční slovník jazyka českého, sv. 5, Praha 1948, s. 279.

sportovního i podle oblíbených seriálů atd.“⁴⁾ Základní soustava a terminologie slovanské onomastiky považuje za přezdívku „doplňkové, neúřední vlastní jméno, které většinou charakterizuje osoby, místa nebo věci a vztahuje se k povolání, vlastnostem, původu atd. nositele jména; může, ale nemusí obsahovat pozitivní nebo negativní hodnocení.“⁵⁾

Svatopluk Pastyřík označuje přezdívku za jeden „z frekventovaných komunikačních a sociolingvistických onomastických prostředků“⁶⁾ a charakterizuje ji jako „doplňkové vlastní jméno (nejčastěji antroponymum), které je obvykle individuální a nedědičné. Vznik přezdívky je náhodně motivován různými okolnostmi, jež se libovolně dotýkají pojmenovávané osoby (pojmenovávaného objektu). Kromě jiných aktivních propriálních funkcí má přezdívka jako svou typickou funkci především funkci charakterizační (deskriptivní).“⁷⁾

V návaznosti na tyto práce a na výzkumy sociolingvistiky za přezdívku v této práci označujeme jakékoliv běžně existující spisovné i nespisovné slovo (*Tkanička*, *Anténa*, *Cvrček*, *Čist*, *Milka*), které jako příznakové neoficiální (neúřední) jméno funguje v určité sociální skupině a slouží k označení osoby jako její vlastní jméno, včetně obměn a deformací příjmení a rodných jmen, které mají pro svou neobvyklost a jedinečnost schopnost individualizovat (*Kardanka* – Kateřina). Takovéto přezdívky nazývá S. Utěšený⁸⁾ „pravými přezdívkami“. V souladu s P. Hauserem mezi přezdívky nepočítáme pouhé obměny a „nejrůznější domácí podoby a zdobněliny rodných jmen, které se běžně rozšířily, jejich užívání je pravidelné a neoznačují tak již jediného jednotlivce a nevyklučuje záměnu“.⁹⁾

Mnohé přezdívky vznikají jako zcela nová, originální slova, a to nejčastěji deformací, zkracováním, odvozováním a spojením slov, rodných jmen a příjmení nebo přejímáním slov z cizích jazyků (*Noviš*, *Pekoš*, *Off*, *Křenka*, *Bagy*). Z hlediska struktury formy je přezdívka převážně jednoslovná a měla by být jakožto vlastní jméno psána s velkým písmenem.

⁴⁾ P. Karlík – M. Nekula – J. Pleskalová (eds.), *Encyklopedický slovník češtiny*, Praha 2002, s. 354.

⁵⁾ J. Svoboda – V. Šmilauer – L. Olivová-Nezbedová – K. Oliva – T. Witkowski, *Základní soustava a terminologie slovanské onomastiky*, Zpravodaj Místopisné komise ČSAV 14, 1973, s. 118.

⁶⁾ S. Pastyřík, *K současným přezdívám a jejich třídění*. In: H. Chýlová (ed.), *Sborník přednášek z VII. konference o slangu a argotu v Plzni 24.–25. 9. 2003*, Plzeň 2005, s. 123.

⁷⁾ S. Pastyřík, o. c. v pozn. 6, s. 124.

⁸⁾ S. Utěšený, *K dnešním žakovským přezdívám*, Zpravodaj Místopisné komise ČSAV 21, 1980, s. 698–712.

⁹⁾ P. Hauser, *Přezdívky jako součást slangu*. In: L. Klimeš (ed.), *Sborník přednášek z III. konference o slangu a argotu v Plzni 24.–27. ledna 1984*, Plzeň 1987, s. 81.

Přezdívky tvoří bohatou, značně proměnlivou a dynamickou skupinu proprií. Důvodem jejich vzniku je především snaha o výstižnost, vtipnost, originalitu a jazykovou úspornost – dlouhá jména a příjmení jsou v komunikaci nahrazována kratšími přezdívkami. Proto také platí, že „v současné době jsou přezdívky v komunikaci velmi frekventovanými antroponymickými prostředky. Nepoužívají se však už jenom „za zády“, ale velmi často jako skutečná vlastní jména, která mnohdy právě v běžné komunikaci nahrazují oficiální a standardizovaná rodná jména a příjmení ... a to v přímém i nepřímém kontaktu.“¹⁰⁾

Vznik a fungování přezdívek

Studiem přezdívek se česká onomastika zabývá již více než osmdesát let. Jako jeden z prvních se tomuto tématu věnoval V. Šmilauer, který v Naší řeči (1933) vzpomínal v článku věnovaném studentským přezdívkám na své učitelské působení v Bratislavě, a inicioval tak zájem o tuto problematiku. Důvodem jejich vzniku je podle něj především fakt, že „jsou naše příjmení dnes pouhými konvenčními značkami, třeba v době svého vzniku byla silně citově přízvukována (jména lichotivá i potupná) nebo vyjadřovala nějaký skutečný význačný vztah svého nositele (původ, bydliště, zaměstnání). Ale postupem doby, děděním jmen, citový přízvuk vyprchával, na původ označení se zapomínalo, jméno se stalo pouhým úředním názvem. [...] Mládež však nesnáší dobře těchto prázdných slov, chce mít jména přiléhavá, silně citová, jména výmluvná, která by kreslila svého nositele připomenutím jeho význačné vlastnosti nebo veselé příhody, za níž se stal středem pozornosti.“¹¹⁾ Poukazuje tak na skutečnost, která platí i dnes, a proto je potřeba tvoření a používání přezdívek stále tak silná.

Přezdívky jsou zvláště pro dětský/mládežnický kolektiv zcela samozřejmé a vznikají naprosto přirozeně a většinou poměrně rychle. Za pozornost stojí také skutečnost, že někdo vystřídá za krátkou dobu hned několik přezdívek, někdo naopak ani po letech přezdívku nezíská. Někdy má tatáž osoba několik různých přezdívek v různých prostředích (ve škole, skautském oddíle, ve sportovním klubu). K tomuto fenoménu J. Brambora již ve 30. letech 20. století uvedl: „Zajímavé je, že z hochů spíše nedostanou přezdívku žáci prostřední, nenápadní, nevtíraví, samotáři (ale ne příliš nápadní nebo odpuzující), kdežto žáci, kteří jsou společenší, mají nápadné zájmy, miláckové nebo postrach profesorů, mají přezdívku spíše více než jednu. Mnohdy taková přezdívka vydrží daleko přes gymnasijská léta a rozšíří se třeba i do jiného prostředí.“¹²⁾

Některé přezdívky nemají dlouhý život, jiné naopak postupem času vytlačí i rodné jméno a příjmení a stávají se pro svého nositele skutečným novým jménem. Dokladem

¹⁰⁾ S. Pastyřík, o. c. v pozn. 6, s. 124.

¹¹⁾ V. Šmilauer, Studentské přezdívky z Bratislavy, Naše řeč 17, 1933, s. 136.

¹²⁾ J. Brambora, Studentské přezdívky z Prahy, Naše řeč 17, 1933, s. 273.

toho může být mimo jiné i fakt, že řadu studentských přezdívek akceptují a posléze používají i vyučující. „Podmínkou hojného a pestrého tvoření je pevná sounáležitost společenského celku, způsobená společným životem a společnými, zvláště těžkými osudy.“¹³⁾

Studium přezdívek v českém prostředí

Studiu přezdívek se v minulosti věnovali přední čeští onomastici. Po již zmíněných V. Šmilauerovi a J. Bramborovi se v sedmdesátých letech tomuto tématu ve své práci věnoval především L. Klimeš,¹⁴⁾ který zpracoval kromě dětských a studentských přezdívek mimo jiné také přezdívky hornické, železničářské, popelářské a přezdívky hráčů kopané. V osmdesátých letech se školními přezdívkami velmi zevrubně zabýval ve svých člancích S. Utěšený.¹⁵⁾ Tématu přezdívek se významně věnovali také P. Hauser¹⁶⁾ nebo A. Machek,¹⁷⁾ v poslední době pak především M. Knappová¹⁸⁾ a S. Pastyřík.¹⁹⁾

¹³⁾ V. Šmilauer, o. c. v pozn. 11, s. 189.

¹⁴⁾ L. Klimeš, Hornické a železničářské přezdívky, Zpravodaj Místopisné komise ČSAV 10, 1969, s. 526–532; týž, Několik netradičních pohledů na přezdívky plzeňských vysokoškoláků. In: R. Šrámek – J. Bartůňková – V. Koblížek (eds.), Seminář Onymické systémy v regionech. Sborník příspěvků z V. semináře „Onomastika a škola“, konaného 12.–14. ledna 1993 v Hradci Králové, Hradec Králové 1995, s. 121–122; týž, Přezdívky a jména „po chalupě“ v České Bříze, Zpravodaj Místopisné komise ČSAV 11, 1970, s. 25–26; týž, Přezdívky hráčů kopané, Zpravodaj Místopisné komise ČSAV 10, 1969, s. 14–16; týž, Přezdívky na reálném gymnasiu v Plzni v letech 1935–1943, Zpravodaj Místopisné komise ČSAV 16, 1975, s. 129–137; týž, Přezdívky plzeňských popelářů, Zpravodaj Místopisné komise ČSAV 14, 1973, s. 310–313; týž, Přezdívky v 50. mateřské škole v ulici Družby v Plzni, Zpravodaj Místopisné komise ČSAV 12, 1971, s. 85–87; týž, Přezdívky žáků ve 3–9. třídě ZDS, Zpravodaj Místopisné komise ČSAV 12, 1971, s. 367–376; týž, Přezdívky žáků v 6–9. třídě ZDS, Zpravodaj Místopisné komise ČSAV 14, 1973, s. 314–319; týž, Slangová vlastní jména, Zpravodaj Místopisné komise ČSAV 9, 1968, s. 363–373; týž, Železničářské přezdívky na plzeňském seřadovacím nádraží, Onomastický zpravodaj ČSAV 26, 1985, s. 425–431.

¹⁵⁾ S. Utěšený, o. c. v pozn. 8, s. 698–712; týž, K příznačným rysům přezdívkových příjmení ve školním prostředí, Naše řeč 64, 1981, s. 177–181; týž, Přezdívkové obměny příjmení ve školním prostředí, Naše řeč 63, 1980, s. 232–241.

¹⁶⁾ P. Hauser, o. c. v pozn. 9, s. 77–84.

¹⁷⁾ A. Machek, Rozlišovací i posměšné přezdívky v Doubravici, Zpravodaj Místopisné komise ČSAV 10, 1969, s. 17–19.

¹⁸⁾ M. Knappová, O přezdívkách v současné češtině. In: J. Kuklík (ed.), Přednášky z XLI. letního běhu LŠSS, Praha 1998, s. 47–53; táž, Přezdívky v proměnách staletí, Acta onomastica 40, 1999, s. 82–88; táž, Tvorba přezdívek stále živá. In: M. Majtán – F. Ruščák (eds.), 12. slovenská onomastická konferencia a 6. seminár „Onomastika a škola“, zborník referátov, Prešov 1996, s. 121–125.

¹⁹⁾ S. Pastyřík, o. c. v pozn. 6, s. 123–126.

Jedním z nejdůležitějších důvodů, proč se věnovat sběru a studiu přezdívek, je bezpochyby fakt, že „na studentských přezdívkách lze studovat podmínky, za nichž se slovo rodí, vztahy mezi tvůrcem slova a společností, která je přijímá, rychlost, s níž se slova ujímají a šíří, jejich osudy a trvání.“²⁰⁾ I dnes tak můžeme pozorovat, jaké motivační zdroje vzniku přezdívek se vyskytují, které jsou v tom kterém prostředí nejvíce produktivní, které se naopak téměř neužívají. Vznik přezdívek je totiž „stále živým, nikým nepodporovaným a neusměrňovaným sociolingvistickým procesem průběžné obměny a doplňování tohoto antroponymického systému.“²¹⁾

Výzkum žákovských přezdívek

Materiál, na jehož základě vznikla tato práce, byl sbírán na dvou pražských středních školách (Vyšší odborná škola zdravotnická a Střední zdravotnická škola, Alšovo nábřeží 6, Praha 1, a Vyšší odborná škola pedagogická a sociální, Střední pedagogická škola a Gymnázium, Evropská 33, Praha 6). Výzkumu se během roku 2009 (březen – říjen) zúčastnilo zhruba 280 středoškolských studentů z deseti školních tříd.²²⁾ Samotný výzkum a sběr jazykového materiálu probíhal formou dotazníku a následné diskuze při vyučovacích hodinách českého jazyka a literatury, které byly zaměřeny na onomastiku.

Získané přezdívky (825 školních přezdívek) jsme třídili a klasifikovali na základě jejich motivace. Po podrobném popisu materiálu jsme dospěli k několika následujícím postřehům. Přezdívky ve školním prostředí vznikají především z osobních jmen. Z celkového počtu 825 školních přezdívek jich 378 vzniklo z rodných jmen, tj. 45,8 % celkového počtu, tvoří tedy jednoznačně nejpočetnější skupinu. Z příjmení vzniklo 144 školních přezdívek (17,5 %) a kombinací rodného jména a příjmení, případně monogramu 15 přezdívek (1,8 %). Pokud celou tuto velkou skupinu přezdívek pojmem jako jeden celek – přezdívky vzniklé z osobních jmen – zjistíme, že tímto způsobem byla vytvořena více než polovina školních přezdívek (65,1 %).

Relativně velkou skupinu tvoří přezdívky, které vznikly podle vzhledu a tělesných vlastností nositele – 127 přezdívek (15,4 % z celkového počtu) a za pozornost stojí jistě i přezdívky vzniklé podle povahy či koníčku nositele (65 přezdívek, které tvoří 7,9 %) nebo přezdívky podle zálib a zájmu, např. oblíbeného jídla, zvířete, oblečení atd. – 34 přezdívek (4,1 %). Ostatní skupiny přezdívek nejsou nijak početné, ať už se jedná o přezdívky vzniklé z místních jmen či přezdívky vzniklé v dětství.

²⁰⁾ V. Šmilauer, o. c. v pozn. 11, s. 134.

²¹⁾ M. Knappová, *Tvorba přezdívek...*, o. c. v pozn. 18, s. 121.

²²⁾ Výsledky výzkumu byly využity v: M. Kvíčalová, *Přezdívky v dětském kolektivu*, Rigórní práce. Praha, Katedra českého jazyka Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy, 2010.

V našem příspěvku se budeme podrobněji zabývat přezdívkami, které tvoří nejpočetnější skupinu, tedy přezdívkami, které vznikly z osobních jmen svých nositelů.

Přezdívky vzniklé z osobních jmen

Přezdívky vzniklé z osobních jmen tvoří v našem získaném materiálu největší skupinu. Souvisí to především s tím, že rodné (křestní) jméno a příjmení jsou prvním identifikačním prostředkem, který má dítě ve školním kolektivu k dispozici. Dříve, než se naskytne situace, kdy se děti mohou blíže poznat, zjistit, jaké má kdo záliby a koníčky a jaký kdo vlastně je, je přezdívka většinou z potřeby úsporného a originálního pojmenování vytvořena tím nejjednodušším způsobem – z příjmení či rodného jména.

Přezdívky, které vznikly z osobních jmen, jsme rozdělili do tří podskupin podle toho, zda vznikly z rodného (křestního) jména, příjmení nebo kombinací rodného jména a příjmení. Specifické je využití počátečních hlásek rodného jména a příjmení – monogramu nositele, ze kterého je pak přezdívka vytvořena. Vznikají tak často neobvyklé a neotřelé tvary přezdívek.

1. Přezdívky vzniklé z rodných jmen

Do této skupiny patří přezdívky odvozené od domácích i cizích rodných jmen. Vznikají především komolením a zkracováním oficiální podoby jména (doprovázené většinou změnou délky samohlásky), často se jedná o jazykovou hříčku – při vzniku přezdívky se využívá rýmování, přesmyknutí hlásek, obrácený sled hlásek, vynechání hlásky. Běžné je zaměňování hlásek na začátku i uprostřed jména nebo proteze. Za přezdívku je obecně považováno i užití cizí varianty českého rodného jména, hojně je též užívání atraktivnější, neobvyklé a inovativní varianty jména.

Patrně nejoblíbenější jsou přezdívky vzniklé z rodných jmen deformací: *Badžuna* – Barbora, *Kačaba* – Kateřina, *Krýďa* – Kristýna; nebo krácením části jména, a to i počátku: *Lil* – Liliana, *Krys* – Kristián, *Liška* – Eliška. Jak už jsme zmínili v úvodu, často se uplatňují nejrůznější jazykové hříčky: přesmyčky (*Šada* – Dáša, *Šumilka* – Miluška, *Anténa* – Aneta); obrácený sled hlásek (*Šolim* – Miloš, *Anýt* – Týna); vynechané hlásky (*Máka* – Markéta, *Otík* – Vojta, Vojtík); záměna první hlásky a rýmování (*Bobin* – Robin, *Čárka* – Šárka, *Sirka* – Mirka); záměna hlásky uprostřed (*Lenda* – Lenka, *Malina* – Marina); proteze či synkopa spojená s rýmováním (*Jamajka* – Majka, *Holina* – Olina, *Šmíra* – Míra, *Tkanička* – Anička). Důvodem ke vzniku přezdívky bývá často snaha své vlastní rodné jméno zatraktivnit záměnou české a cizí varianty téhož rodného jména (*Hans* – Jan, *Carlos* – Karel, *Johny* – Jan, *José* – Josef, *André* – Ondřej).

2. Přezdívky vzniklé z příjmení

Přezdívky vzniklé z příjmení tvoří jednoznačně nejpočetnější skupinu přezdívek. Stejně jako u přezdívek vzniklých z rodných jmen i přezdívky z příjmení vznikají především deformací hláskového skladu, krácením, přesmyknutím nebo vynecháním hlásky, protezí nebo záměnou hlásky na začátku i uprostřed příjmení. Velmi často přezdívky vznikají na základě asociace, kterou vyvolává příjmení chápané jako jméno obecné,

na základě věcné souvislosti, podobnosti nebo příbuznosti příjmení, přechylováním nebo překladem z cizích jazyků.

Jako příklad uveďme přezdívky vzniklé deformací (*Čtba* – Příba, *Dvořka* – Dvořáková, *Kašpra* – Kašpárek, *Kůča* – Kučera); přesmyknutím hlásek (*Rešma* – Mareš, *Šnek* – Šenk); zkracováním (*Blažej* – Blažejovský, *Kazi* – Kazil, *Eli* – Eliáš, *Kili* – Kilián, *Koko* – Kokožková, *Zel* – Zelík, *Zol* – Zoltán); vynecháním hlásky (*Hlína* – Hlinka, *Slíva* – Slivka, *Pták* – Peták); protezí (*Sadámek* – Adámek); záměnou hlásky uprostřed příjmení (*Bláža* – Bláha, *Makovec* – Machovec, *Mrazík* – Mrázek).

Záměnou hlásky na začátku příjmení vznikají jednak přezdívky, které samy o sobě nemají žádný význam, byly vytvořeny patrně pouze na základě rýmu (*Bubina* – Kubina), jednak přezdívky, které se s původním příjmením svého nositele také rýmují, samy o sobě jsou však podstatnými jmény, ať už označují zvíře, rostlinu či věc (*Cvrček* – Svrček, *Kokos* – Rokos, *Pecka* – Vecka, *Tchoř* – Schoř, *Mošna* – Hošna). U řady přezdívek kromě zmíněné záměny nebo vynechání hlásky probíhá zároveň krácení, nebo naopak prodloužení samohlásky uprostřed slova, aby forma přezdívky odpovídala existujícímu apelativu (*Hlína* – Hlinka, *Mrazík* – Mrázek).

Další skupina přezdívek vznikla překladem příjmení z cizích nebo do cizích jazyků (*Červová* – Wormová, *Fishka* – Rybka, *Fišbín* – Rybín, *Heretic* – Kacíř, *Taylor* – Krejčí, *Kámen* – Stein, *Rocky* – Skála). Přechylováním ženských příjmení na mužská vznikají na jedné straně přezdívky, které jsou pouhou mužskou variantou daného příjmení (*Picka* – Picková, *Krampera* – Kramperová), jednak přezdívky, které mají podobu existujícího podstatného jména označujícího rostlinu, zvíře, předmět nebo jinou skutečnost (*Bílek* – Bílková, *Hřebík* – Hřebíková, *Palma* – Palmová, *Kopřiva* – Kopřivová, *Sláma* – Slámová, *Sysel* – Syslová).

Z hlediska motivace jsou nejzajímavější skupinou přezdívek, jež vznikly na základě asociace, kterou vyvolává příjmení chápané jako jméno obecné, záměnou synonyma nebo jiného významově blízkého slova. Objevují se zajímavá sémantická spojení, odkazy na aktuální dění nebo reklamy, hra se slovy, za povšimnutí stojí i přezdívky vzniklé na základě ustálených představ, protikladů nebo jako logický pár: sémantická spojení (*Kocour* – podle příjmení Macek); protiklady (*Čist* – podle příjmení Špína); odkazy na aktuální dění (*Tunel* – podle příjmení Mrázová a tunelu Mrázovka v Praze, *Bursík* – podle příjmení Zelenský, asociace s bývalým předsedou Strany zelených); reklamy (*Rejže* – podle příjmení Müller a stejnojmenné firmy vyrábějící mléčné výrobky, včetně mléčné rýže); hry se slovy (*Milka* – podle příjmení Fialová a obecného názoru, že je to „kráva“); ustálené představy (*Myš* – podle příjmení Šedivá a asociace šedivá myš, *Bača* – podle příjmení Beránek); slovní spojení (*Vacátka* – podle příjmení Rada); přezdívky vzniklé jako logický pár (*Hřib* – podle příjmení Klouzek, *Šutr* – podle příjmení Kámen, *Česnek* – podle příjmení Cibulková, *Hora* – podle příjmení Skála, *Barák* – podle příjmení Domkář); logický pár třída – druh (*Pták* – podle příjmení Vorel). Jestliže je souvislost příjmení se jménem obecným

jasná, pak se někdy utvoří nové „přezdívkové příjmení jako synonymum nebo synekdocha k původnímu jménu obecnému“²³⁾ (*Vajíčko* – podle příjmení Bílková).

3. Přezdívky vzniklé z rodného jména a příjmení zároveň, přezdívky vzniklé podle monogramu

Tato skupina přezdívek není tak početná jako dvě předešlé. Jedná se o přezdívky vzniklé spojením části rodného jména a části příjmení. Objevují se jak přezdívky, které vznikly pouze záměnou jedné nebo několika málo hlásek (*Čuba* – Kuba Č., *Štarda* – Jarda Štrybl, *Lukač* – Lukáš Číl), tak přezdívky, které vznikly spojením začátků jednotlivých jmen (*Eduš* – Eva Dušková, *Kouja* – Jan Koutný, *Bagy* – Barbora Grybová, *Migy* – Michal Gyston, *Marylin* – Marie Linecká).

Poslední skupina přezdívek vzniklých z osobních jmen je nepočtená, leč velice zajímavá. Jedná se o přezdívky, které se objevují nově a nejsou dosud v literatuře zaznamenány. Vznikly na základě monogramů. U těchto přezdívek je zřetelný vliv amerikanismů vyskytujících se v překladech seriálů a filmů (*Dallas*, *Přátelé*, *Útěk z vězení* apod., srov. oslovení syna J. R., příp. L. J.) nebo tendence spojené s rozvojem komunikačních technologií a internetu především. Jako typickou nápodobu angličtiny vnímáme oslovení *Džejdžej* – J. J., *Dýdý* – **David Dubský**, počestěle potom oslovení jako *Déka* – **Dominik Dvořák**, *Tétéčko* – *T. T.* nebo velmi pěkné *Abé* – **Adam Blecha**. Všechny zde uvedené přezdívky (až na jednu výjimku) se skloňují, a přes svůj pozoruhodný původ tak nečiní svým nositelům při komunikaci žádné komplikace.

Závěr

V příspěvku jsme se věnovali současným studentským přezdívkám, konkrétně přezdívkám, které vznikly z osobních jmen (rodných jmen a příjmení) svých nositelů. Na relativně bohatém jazykovém materiálu, který jsme získali výzkumem uskutečněným na pražských středních školách formou jednoduchých dotazníků a řízených diskuzí, jsme se pokusili ukázat jejich pestrost a postihnout současné jazykové tendence jejich vzniku.

Domníváme se, že předkládaný popis současných přezdívek přesvědčivě dokládá, že přezdívky jsou zajímavou součástí antroponymického systému a jejich užívání v interpersonální komunikaci je zcela přirozené a samozřejmé. Předpokládáme, že i do budoucna bude jejich studium přinášet velmi zajímavé výsledky.

Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta

M. D. Rettigové 4

116 39 Praha 1

marta.kvicalova@seznam.cz

²³⁾ L. Klimeš, *Přezdívky hráčů...*, o. c. v pozn. 14, s. 15.